

ПЕРЕДМОВА

Цей випуск журналу «Археологія і давня історія України» присвячено Олександрові Петровичу Моці — знайомому фахівцю з давньоруської та середньовічної археології Східної Європи, доктору історичних наук, професору, члену-кореспонденту НАН України, завідувачу Відділом давньоруської та середньовічної археології Інституту археології НАН України, який цьогогоріч святкує свій 70-річний ювілей.

Випуск відкривають публікації, присвячені ювіляру. В одній із них проаналізовано напрями роботи та досягнення О. П. Моці впродовж минулої декади, а в іншій розглянута роль ювіляра в дослідженні пам'яток Чернігівського Подесеня. Також цей розділ містить список наукових праць дослідника за останнє десятиріччя.

Основну частину випуску складають статті друзів, колег та учнів Олександра Петровича, які присвячені висвітленню різноманітних проблем і результатів досліджень середньовічних пам'яток України та Східної Європи. Публікації сформовані у своєрідні блоки, що стосуються широкого кола проблем, до яких звертався ювіляр за час своєї плідної наукової кар'єри. Це і дослідження регіонів та систем розселення, вивчення середньовічних міст та укріплених населених пунктів, дослідження неукріплених сільських поселень, дослідження некрополів та матеріальної культури епохи середньовіччя.

Підготовка цього випуску «Археологія і давня історія України», що має ще й власну назву — «Східні слов'яни та їх сусіди у середньовічні часи» вимагає свого роз'яснення. Справа у тому, що ще у 2015 р., із ініціативи Міжнародного Сою-

зу Академій Наук (МАІ-ІУА), Інститут археології НАН України розпочав багаторічну розробку науково-дослідного проекту «Середньовічні Балтія та Чорномор'я: матеріальна реконструкція торговельних зв'язків», у котрому взяли участь науковці кількох європейських країн. На сьогодні видано друком колективну монографію «Середньовічне Подніпров'я в системі міжцивілізаційних контактів між Балтією та Чорномор'ям. Нариси» (Київ, 2017). Нині підготовлено до друку й другий випуск монографічного дослідження — «Дніпро — Даугава — Німан: міжцивілізаційні контакти в середньовічні часи. Нариси», виконаний українськими та білоруськими науковцями. Під час проведення XVI Міжнародного конгресу славистів в Белграді у 2018 р. та у зв'язку із певними проблемами в галузі середньовічної слов'янської археології Президія Конгресу, за поданням Українського комітету славистів, прийняла компромісне рішення про створення у цьому напрямі спеціальної комісії на чолі із професором Олександром Моцею. Таким чином «меридіональний» напрямок перетворився у «різно-векторний» із вищевказаною назвою. Окрім того, таке місце слов'ян півдня Східної Європи у різні часи (переважно, землі сучасної України) лише розширило дослідження їхньої ролі в тогочасному середньовічному світі. Представлені тут наукові праці у цілому відповідають реалізації такого нового завдання.

*Випуск підготували
й упорядкували
С. В. ПАВЛЕНКО
та О. В. МАНІГДА*